

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 6 listopada 2017 r.

Pozycja 207

POSTANOWIENIE

z dnia 31 maja 2017 r.

Sygn. akt Ts 41/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Grzegorz Jędrejek

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.P. w sprawie zgodności:

art. 88 § 3 w związku z art. 446 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.) z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 22 lutego 2017 r. (data nadania) J.P. (dalej: skarżący) wystąpił o stwierdzenie, że art. 88 § 3 w związku z art. 446 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; dalej: k.p.k.) w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589, ze zm.), w zakresie, w jakim „wyłączał możliwość sporządzenia i podpisania apelacji we własnej sprawie przez radcę prawnego od wyroku [sądu] I instancji, związanego z prowadzoną uprzednio przez niego działalnością gospodarczą – jako osoby fizycznej” – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została złożona w Trybunale w związku z następującą sprawą. Wyrokiem z maja 2009 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 2000,00 zł tytułem odszkodowania oraz 8000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Od tego orzeczenia, skarżący wniósł apelację. Zarządzeniem z września 2009 r. wezwano skarżącego do usunięcia jej braków formalnych wynikających z treści art. 446 § 1 k.p.k. W odpowiedzi na to zarządzenie, 30 września 2009 r., wykonujący zawód adwokata pełnomocnik skarżącego złożył podpisaną przez siebie apelację. Środek ten został przyjęty i przedstawiony Sądowi Apelacyjnemu w W. (dalej: Sąd Apelacyjny w W., sąd odwoławczy), który postanowieniem ze stycznia 2010 r. pozostawił go bez rozpoznania. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia sąd odwoławczy stwierdził, że wbrew

dyspozycji art. 446 § 1 k.p.k. apelacja została faktycznie sporządzona przez samego skarżącego, który jest radcą prawnym, a jedynie podpisana przez pełnomocnika (adwokata). Skarżący nie może sporządzić osobiście apelacji, bo nie zachodzą okoliczności wskazane w art. 88 § 2 i 3 k.p.k. Zażalenia na to rozstrzygnięcie wnieśli skarżący i jego pełnomocnik. Postanowieniem z marca 2010 r. (sygn. akt jw.) Sąd Apelacyjny w W. utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Wyrokiem z 21 czerwca 2016 r. (sygn. SK 2/15, OTK ZU nr A/2016, poz. 45) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 526 § 2 k.p.k. w zakresie, w jakim wyłącza możliwość sporządzenia i podpisania kasacji we własnej sprawie przez adwokata bądź radcę prawnego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarżący, powoławszy się na powyższy wyrok Trybunału, wniósł o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w W. z marca 2010 r. Postanowieniem z listopada 2016 r. Sąd Najwyższy oddalił wniosek skarżącego z uwagi na „bezzasadność żądania wznowienia”.

Skarżący twierdzi, że występujący we własnej sprawie radca prawny może sprostać wymaganiom formalnym związanym z przygotowaniem apelacji zawierającej roszczenia majątkowe. W związku z tym zarzucił, że wynikający z zakwestionowanych przepisów obowiązek sporządzenia i podpisania apelacji przez pełnomocnika jest przejawem nadmiernego formalizmu proceduralnego, a przez to stanowi nieproporcjonalne ograniczenie prawa do sprawiedliwej procedury sądowej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego, w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zasady korzystania z tego środka ochrony wolności i praw precyzuje ustawa o TK. Zgodnie z art. 77 ust. 1 tej ustawy, skarga może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Skarżący zakwestionował art. 88 § 3 k.p.k. w brzmieniu: „W zakresie roszczeń majątkowych pełnomocnikiem osoby prawnej innej niż przewidziana w § 2, jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, a także osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą może być również radca prawny” w związku z art. 446 § 1 k.p.k., który stanowi, że „apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika”.

Istota zarzutów sformułowanych w skardze dotyczy nadmiernego formalizmu proceduralnego (konieczności sporządzenia i podpisania apelacji przez adwokata), który – jak zarzucił skarżący – prowadzi do nieproporcjonalnego ograniczenia prawa do sprawiedliwej procedury sądowej.

Jako ostateczne orzeczenie skarżący wskazał postanowienie Sądu Najwyższego z listopada 2016 r., którym sąd oddalił wniosek o wznowienie postępowania. Rozstrzygnięcie to nie ukształtowało jednak sytuacji prawnej skarżącego, z którą wiąże on sformułowane w skardze zarzuty.

Trybunał zwraca uwagę na to, że wznowienie postępowania jest szczególnym, nadzwyczajnym – obok kasacji – trybem odwoławczym, służącym od prawomocnych orzeczeń. W związku z tym rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego oddalające wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem może być ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji jedynie wówczas, gdy skarżący domaga się zbadania zgodności z Konstytucją norm proceduralnych dotyczących tego etapu postępowania (np. podstaw wznowienia).

W sprawie, w związku z którą została wniesiona skarga do Trybunału, orzeczeniem o którym mowa w art. 79 Konstytucji, jest natomiast postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z marca 2010 r. To bowiem w tym orzeczeniu – a nie w orzeczeniu Sądu Najwyższego – prawomocnie rozstrzygnięto, że apelacja skarżącego musi zostać sporządzona i podpisana przez adwokata (art. 446 § 1 k.p.k.), a także uznano, że w sprawie skarżącego nie zachodzi okoliczność, o której mowa w art. 88 § 3 k.p.k.

W konsekwencji, zgodnie ze wskazanym wyżej art. 77 ust. 1 ustawy o TK, to od dnia doręczenia skarżącemu tego postanowienia, a nie – co przyjął skarżący – postanowienia Sądu Najwyższego rozpoczął się bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. To oznacza, że złożenie skargi w Trybunale 22 lutego 2017 r. nastąpiło z przekroczeniem terminu wskazanego w art. 77 ust. 1 ustawy o TK.

Analizowana skarga nie spełnia więc podstawowych warunków określonych w art. 79 ust. 1 i art. 77 ust. 1 ustawy o TK.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania rozpatrywanej skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.